

Política | Actualitzat el 25/10/2017 a les 13:25

Antón Costas: «Unes eleccions no suposen cap derrota ni humiliació»

L'expresident del Cercle d'Economia creu que "si s'aplica el 155, serà difícil recuperar algunes institucions d'autogovern" | "Quan li vaig demanar a Rajoy que fos més proactiu a Catalunya, em va contestar: ara el més urgent és esperar", explica l'economista

Antón Costas, entrevistat per NacióDigital | Adrià Costa

Antón Costas (Vigo, 1949) és doctor en Economia i catedràtic de la Universitat de Barcelona (UB). Ha estat president del Cercle d'Economia, una de les entitats que ha defensat amb insistència una sortida negociada al conflicte de Catalunya. Costas ha escrit *El final del desconcierto* (<https://www.planetadelibros.com/libro-el-final-del-desconcierto/202209>) (Península): hi denuncia la fallida del contracte social que va suposar la Transició. Defensa un seguit de reformes que combatin una desigualtat que ha fet d'Espanya el membre de la Unió Europea en la qual l'esclletxa social és més accentuada. L'economista proposa una reforma constitucional per resoldre el conflicte català, amb un major reconeixement de la personalitat nacional de Catalunya i la recuperació de l'Estatut retallat del 2006.

Costas, gallec també en els missatges, de formes fines i curós en el llenguatge, suggereix que el nou Estatut es podria dir Constitució catalana. L'expresident del Cercle d'Economia en busca la quadratura i no amaga que aquests dies manté contactes intensos amb altes instàncies. Sap que voler és poder, a vegades. Potser massa subtilitat en un escenari cada vegada menys galaic i més mesetari.

- Ha escrit un llibre que porta per títol *El final del desconcierto*. No li sembla una mica prematur?

- És un títol una mica arrogant. Volia titular-lo *Les causes del desconcert*, però els editors van creure que era millor aquest altre.

- Vostè té un estil suau, però fa afirmacions molt crítiques en el llibre. Diu que a Espanya s'ha trencat el contracte social.

- Sí, però en aquest sentit no som un cas rar, perquè això ha passat en altres països. Em refereixo al pacte social establert al final de la Segona Guerra Mundial, que va tenir dos grans pilars: les esquerres i els sindicats van legitimar l'economia de mercat però, alhora, els liberals i conservadors van acceptar un estat social que fes real la igualtat d'oportunitats, que es va fer efectiva en l'educació, i amb assegurances i prestacions socials perquè ningú quedés sense cobertura. A Espanya s'ha trencat el contracte social i el territorial. Tampoc en això darrer som únics, perquè també ha passat al Regne Unit.

Antón Costas. Foto: Adrià Costa

- Assegura que l'independentisme és el senyal més clar de la fallida del contracte social a Espanya.

- El malestar social explota a Espanya el maig del 2011. No és casualitat, és poc després que es posi en marxa la política europea d'austeritat. Hi ha brots d'indignació a tot Espanya i, a Catalunya, s'expressa amb l'ocupació de la plaça de Catalunya el 15-M. Els efectes polítics a l'Estat van ser la fractura del sistema de governança bipartidista i l'aparició d'esquerres alternatives. A Catalunya hi va haver una segona expressió política del malestar social: l'emergència de l'ANC. El moment fundacional de l'Assemblea és l'abril del 2011, que és quan prenen volada les

esquerres alternatives. L'interessant és que l'ANC aixeca una utopia que és la independència. En canvi, no veig que això estigués encara clar en els partits tradicionals catalanistes, en què s'expressa més en els primers anys un pols entre CDC i ERC. Serà més tard, del 2015 al 2017, quan es troben l'aspiració que ve de l'assemblea i els partits nacionalistes.

- L'independentisme és un populisme?

- No utilitzo el terme populista per demonitzar-lo. Ho dic en termes descriptius. Inclou elements propis del populisme: recórrer més a la democràcia declarativa que a la representativa i la tendència a escapar de les institucions intermèdies per concentrar-se en la relació directa entre poder i ciutadania. Però ni acuso ni deslegitimo.

- Creu que el discurs de cert nacionalisme espanyol, amb banderes al vent i crits de visca el rei, té també elements populistes?

- També. Crec que sí. Però no ho hem de veure com a estrambòtic. Són els efectes d'aquesta ruptura del contracte social. I crec que hem de fer un esforç per reconstruir aquest contracte.

- La repressió contra Catalunya serà la manera amb què l'Estat intenti escapolar-se de la crisi? Pot ser una temptació?

- Repressió... Jo l'he viscuda els anys setanta i no utilitzaria el terme, però tampoc ho rebutjo. Que s'utilitzi la intervenció a Catalunya amb aquesta finalitat podria ser. Del que sí que tinc prou elements és per assegurar que el fet que el PP participés en la comissió de l'Estatut, hi presentés esmenes, però finalment no el votés, va tenir a veure amb la decisió de la direcció del partit que els convenia políticament votar en contra de l'Estatut.

Antón Costas, entrevistat per Pep Martí. Foto: Adrià Costa

- Un sector d'opinió ha advocat aquests dies per un escenari de diàleg que es podria resumir en la frase "Ni DUI ni 155".

- Sí, jo ho he defensat.

"No m'agrada i no aprovo l'aplicació de l'article 155"

- **Sembla que no tenim DUI, però sí que ve un 155.**

- No m'agrada i no aprovo l'aplicació del 155. Estem en una mena de partida de pòquer en què els dos jugadors han ensenyat les seves darreres cartes, però no les han posades damunt la taula. Encara hi ha temps. Pel que fa a la DUI, crec que seria estèril pels mateixos interessos polítics sobiranistes. No garantiria l'èxit i seria socialment perillós.

- **I quina sortida hi veu?**

- Una bona sortida, que no suposa cap derrota ni humiliació, és que convoqui eleccions qui està legitimat per fer-ho, que és el president de la Generalitat. La meva preocupació no ve només perquè ens arisquem a una situació de caos. Si s'aplica el 155, ens arisquem que amb alguna de les institucions d'autogovern passi el mateix que amb algunes empreses que han marxat, que serà molt difícil recuperar-les.

"Si s'intervé l'autonomia, entrarem en terra incògnita i em preocupa molt el risc de fractura social"

- **No creu que es torni a la "normalitat" en uns mesos, com assegura Mariano Rajoy.**

- És que entrarem en terra incògnita. No sabem com navegarem en aquestes aigües perquè no ho hem viscut mai. El que em preocupa molt és el risc de fractura social. I he de dir que la primera part del discurs del president Puigdemont del 10 d'octubre em van sorprendre molt positivament, quan va dir que no volia exposar el país a la fractura. Jo em vaig sentir frustrat amb les meves institucions quan el 6 i 7 de setembre el Parlament es van aprovar les lleis de desconexió, i molt per les formes amb què es va fer.

Antón Costas. Foto: Adrià Costa

- Va ser president del Cercle d'Economia, una de les entitats que més ha reclamat una sortida negociada al xoc institucional. Però des del govern espanyol no els han escoltat. Parla de frustració amb les institucions catalanes. Ho ha sentit també respecte a les espanyoles?

- Sí, jo vaig reaccionar amb molta incomoditat quan des del govern espanyol se'ns va acusar d'equidistants.

- Ho va fer el mateix Mariano Rajoy a les darreres jornades de Sitges.

- I recordo que aquells dies vaig dir que vivíem uns temps en què calia tenir més coratge per ser moderat que radical. La frustració amb les institucions catalanes per les sessions del 6 i 7 de setembre no implica que hagi oblidat la que em va produir la sentència del TC del juny del 2010. Jo era a Roma i tenia al costat un expresident del Constitucional, que em va preguntar com ho veia. Li vaig dir: "Les conseqüències seran dramàtiques". Fa pocs dies vaig presentar a Madrid el llibre. En Luis Garcicano, economista i diputat de Ciutadans, em va dir que no em comprava la idea que la sentència del TC havia estat una gran ferida. Que ell havia estudiat el text i no era tan greu. Li vaig haver de recordar el teorema de Thomas, segons el qual el que es percep com a real, acaba tenint efectes reals.

- La posició del Cercle d'Economia, d'una tercera via, no queda afeblida quan l'Estat no mostra cap gest? Perquè es demana a la Generalitat que cedeixi, però per l'altra banda hi ha figures rellevants del PP, com Pablo Casado, que recorden la sort de Companys. I altres que parlin de totalitarisme a Catalunya. El llenguatge és un element essencial en aquest pols.

- El llenguatge és la guerra per altres mitjans. Hem de fer tots un esforç. Ens hem d'acostumar a

argumentar de manera amable i a una retòrica no agressiva. Sobre la tercera via, jo mai he acceptat aquest terme. Jo el que busco és la moderació de les dues vies enfrontades, no pas imposar una altra via.

Antón Costas ha publicat «El final del desconcierto». Foto: Adrià Costa

- No té la sensació que des dels àmbits empresarials catalans s'ha pressionat poc al govern espanyol perquè canviés la seva política a Catalunya?

- Jo només puc parlar en nom propi i del Cercle de quan era president. Sempre es podria dir que haguéssim pogut fer més. Això seria vàlid per tots i també per totes les institucions.

-Vostè és gallec, com Mariano Rajoy. El coneix. Potser ens pot ajudar a desentranyar el personatge.

- El conec, tot i que l'única proximitat és la que ve dels 30 quilòmetres entre Vigo i Pontevedra... Però també s'ha de dir una cosa. Fa poc, em van convidar a un sopar de directives catalanes, i els vaig dir que haviem d'imaginar-nos com haurien anat les coses si en lloc de Rajoy hi hagués un personatge de l'estil de José María Aznar. Ell un dia em va dir una frase curiosa, després que jo li demanés una actitud proactiva del seu govern amb Catalunya: "Ara, Antón, el més urgent és esperar". Pensem que hi ha molta gent que ja fa temps que li demana que apliqui el 155. Rajoy ha actuat, posant-nos en el lloc on està, amb tempre.

- Un Estat com l'espanyol, que segons vostè ha de refer el contracte social, té prou legitimitat per invocar només la llei per mantenir l'ordre?

- Jo aquí tinc un problema. Aquí sóc conservador. Les normes que s'han acceptat per tots s'han de complir. Però cal dir que la Constitució espanyola descansa en l'estat de dret, però també en el principi democràtic, avui oblidat, que obliga els poders públics a donar via a les aspiracions que hi ha en la societat. I aquest principi democràtic no ha estat exercit des de la sentència del TC del 2010 fins ara. Però he de defensar els dos principis.

Antón Costas. Foto: Adrià Costa

- Ha valorat molt negativament la marxa de moltes empreses. No ho veu reversible?

- Hem de fer-ho reversible. Però com més temps passi, més difícil serà. Tenint una mica de familiaritat amb com es prenen les decisions en una empresa, saps que si no es reverteixen aviat aquestes decisions, se'n poden prendre d'altres i es pot consolidar el nucli estratègic de l'empresa en un altre lloc.

"No ens podem autoenganyar creient que és una decisió política o que ha estat induïda des de la política"

- No és en alguns casos un gest polític?

- No. Si haguessin estat unes poques empreses, potser sí. Jo vaig preveure que passaria, però mai vaig poder imaginar la intensitat i rapidesa d'aquest procés. No ens podem autoenganyar creient que és una decisió política o que ha estat induïda des de la política. Estic en el consell de diverses empreses i jo seguiré vivint a Catalunya en qualsevol cas.

- **A *El final del desconcierto* discrepa radicalment de la versió oficial sobre la crisi econòmica a Espanya.**

- Crec que el 2010, el diagnòstic que es va fer de la crisi, del dèficit públic i del problema del deute espanyol va ser equivocat i, en algun sentit, mal intencionat, especialment des de les autoritats econòmiques i monetàries europees.

"El malbaratament que va portar a la crisi es va produir en el sector privat, però la UE mai ho ha reconegut"

- **Mal intencionat en quin sentit?**

- Perquè no va ser cert que la crisi vingués de conductes improductives. Espanya, junt amb Irlanda, tenien el 2008 superàvit pressupostari i el seu nivell de deute públic no arribava al 40%, un dels més baixos de la Unió Europea. Per tant, les dades no confirmaven per res que el malbaratament hagués estat públic. El malbaratament es va produir en el sector privat. La fallida espectacular de l'endeutament privat s'ha d'atribuir al sistema financer creditici i privat, i als inversors privats. Però això mai va ser reconegut per la UE.

Antón Costas. Foto: Adrià Costa

- Per quin motiu?

- Perquè això significava qüestionar l'euro. L'euro es va posar en marxa sota el supòsit que els riscos vindrien del sector públic. Per això es van imposar les condicions de Maastricht. Mai es va veure venir que els riscos podrien venir dels desordres del sector financer. No es van posar regles al sector privat equivalents a les que es van posar al sector públic. El dramàtic va ser que a l'esclatar la crisi, els nostres governs, inclòs el de Catalunya, amb Artur Mas, que es feia dir *business friendly*, es van deixar endur pel que he anomenat la síndrome de Berlín, en què el perjudicat accepta l'argument del seu segrestador. Quan el sector privat està anorèxic, enfonsat, el que no es pot fer és apagar el motor auxiliar del sector públic, perquè passes d'una recessió a una depressió.

- De tots els personatges protagonistes de l'escena europea, quin li sembla amb més talent?

- Per mi, la gran sorpresa positiva de la UE ha estat Mario Draghi. I ho dic fent autocrítica perquè no ho vaig saber veure inicialment. Ha convertit el Banc Central Europeu en un veritable banc de sang amb capacitat i voluntat política per fer transfusions de crèdit a l'economia, com havien fet la Reserva Federal dels EUA i el Banc d'Anglaterra o el de Tòquio. El BCE era, en l'etapa de Jean-Claude Trichet, com un banc de sang dirigit per testimonis d'una religió contrària a les transfusions. Draghi ha fet del BCE una institució al servei del bé públic europeu. Cap altre dirigent europeu ha sabut aprofitar una crisi tan terrible com aquesta per transformar el BCE.

- Draghi brilla més que Jean-Claude Juncker?

- Draghi brillarà en la història. Si no hi ha un impost de societats de base imposable comuna a Europa és per la legislació luxemburguesa, dissenyada pel govern quan Juncker el dirigia. És un obstacle molt gran a l'existència d'una veritable Unió Europea.

Antón Costas. Foto: Adrià Costa